

О. О. Цанько, аспірант,
Львівський регіональний інститут державного управління
НАДУ при Президентіві України,
м. Львів

ІНВЕСТИЦІЙНА СТРАТЕГІЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ ЕФЕКТИВНОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ

Анотація

Розглянуто теоретичні аспекти регіональної інвестиційної стратегії. У зв'язку з тим, що зростання української економіки вимагає залучення іноземного капіталу, виникає необхідність використання ефективних методів планування регіонального розвитку. Визначено, що на піднесення вітчизняної економіки впливає низка зовнішніх чинників, які пов'язані із зростанням відкритості економік країн світу та підвищенням ролі геополітичного фактора у веденні зовнішньоекономічної діяльності. Відтак, виникає необхідність у зміні підходів до стратегічного планування розвитку регіонів. Враховуючи останні тенденції ведення бізнесу у розвинених країнах, регіональна інвестиційна стратегія має спрямовувати свою дію на підвищення конкурентоспроможності регіону через розвиток інфраструктури, наукового та інноваційного потенціалу, антимонопольний захист, використання засобів регіонального маркетингу. Проаналізовано позитивний досвід формування інвестиційних стратегій за кордоном. У статті також досліджено інвестиційну активність регіонів України.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційна політика, інвестиційна стратегія, інвестиційний клімат, регіональна економіка.

А. А. Цанько, аспірант,
Львовский региональный институт государственного управления
НАГУ при Президенте Украины,
г. Львов

ИНВЕСТИЦИОННАЯ СТРАТЕГИЯ КАК ЭЛЕМЕНТ ЭФФЕКТИВНОЙ РЕГИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ПОЛИТИКИ

Аннотация

Рассмотрены теоретические аспекты региональной инвестиционной стратегии. В связи с тем, что рост украинской экономики требует привлечения иностранного капитала, возникает необходимость использования эффективных методов планирования регионального развития. Определено, что на подъем отечественной экономики влияет ряд внешних факторов, связанных с ростом открытости экономик стран мира и повышением роли геополитического фактора в ведении внешнеэкономической деятельности. Следовательно, возникает необходимость в изменении подходов к стратегическому планированию развития регионов. Учитывая последние тенденции ведения бизнеса в развитых странах, региональная инвестиционная стратегия должна направлять свое действие на повышение конкурентоспособности региона через развитие инфраструктуры, научного и инновационного потенциала, антимонопольной защиты, использование средств регионального маркетинга. Проанализирован положительный опыт формирования инвестиционных стратегий за рубежом. В статье также исследовано инвестиционную активность регионов Украины.

Ключевые слова: инвестиции, инвестиционная политика, инвестиционная стратегия, инвестиционный климат, региональная экономика.

Постановка проблеми. Економічне піднесення регіонів як одна із основних передумов успішного розвитку України потребує використання ефективних механізмів реалізації інвестиційної політики. Залучення іноземного капіталу в економіку має не тільки фінансові переваги, адже інвестиції – це насамперед

модернізація галузей, впровадження нових стандартів виробництва, нових методів контролю та управління. Недооцінка ролі регіону у підтримці позитивної динаміки розвитку країни є однією із проблем державної інвестиційної політики. Тому в сучасних умовах важливого значення набуває розробка дієвої інвестиційної стратегії із врахуванням особливостей макроекономічного середовища, інвестиційного потенціалу відповідних адміністративно-територіальних одиниць, світових трендів ведення бізнесу, ділових інтересів іноземних інвесторів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. З початком децентралізації владних повноважень в нашій країні питання стратегічного управління інвестиційною діяльністю в регіонах стало об'єктом особливої уваги багатьох вітчизняних дослідників, серед яких слід виділити О. В. Федорчак [2], С. В. Захаріна [1], В. О. Шпильову [3], А. Д. Мостову [4], Т. В. Кайнову [7], М. П. Денисенко [8], Н. Єфіменкову [9], І. В. Крючкову [10].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на високий рівень зацікавленості українських науковців питанням активізації інвестиційної діяльності в регіонах, сьогодні відсутній системний підхід до формування регіональної економічної політики, немає також ефективної стратегії інвестиційного розвитку регіонів України.

Формування цілей статті. Метою є аналіз теоретичних основ формування інвестиційної стратегії, визначення її ролі у системі управління регіональною економікою, а також вироблення рекомендацій з питань планування інвестиційного розвитку регіонів.

Виклад основного матеріалу. Разом із іноземними інвестиціями країна отримує можливість провести структурну перебудову своєї економіки із модернізацією основних галузей, встановлення нових зовнішніх контактів, отримання позитивного досвіду управління капіталом. Для України з її перехідною економікою, орієнтованою на європейську модель розвитку, постає проблема пошуку швидких та дієвих способів виходу із кризи, формування оптимальних механізмів залучення інвестицій.

Інвестиційна політика регіону є похідною від державної. Набір інструментів, які використовуються регіонами для реалізації власної економічної політики можуть бути однаковими, однак залежно від соціально-економічних параметрів регіону форми поєднання, спрямованість цих інструментів може бути різною. До найпоширеніших форм реалізації економічної політики регіону можна віднести:

- розробка і реалізація загальнодержавних цільових програм;
- розміщення державного замовлення на постачання продукції для суспільних потреб;
- підтримка наукомістких виробництв і розвиток високих технологій;
- участь держави в інвестиційних і інноваційних проектах;
- сприяння розвитку зовнішньоекономічних зв'язків регіону;
- створення умов для формування особливих економічних зон і технопарків [3, с. 321].

Одним із факторів, що спричинює необхідність втручання держави в активізацію інвестиційної діяльності, є нерівномірний розподіл інвестицій у різних регіонах.

"Слабкі інвестиційні позиції регіонів не дають змогу розширювати виробництво і залучати інвестиції. У підсумку це призводить до виникнення ефекту "замкненого кола інвестування", коли непривабливі в інвестиційному плані регіони не мають можливості залучати інвестиційні ресурси і залишаються економічно слаборозвиненими" [2, с. 2].

На рис. 1 наведено інвестиційну активність українських регіонів. Проаналізувавши дані рис.1, можна зробити висновок про те, що українській економіці притаманна регіональна асиметрія залучення інвестицій.

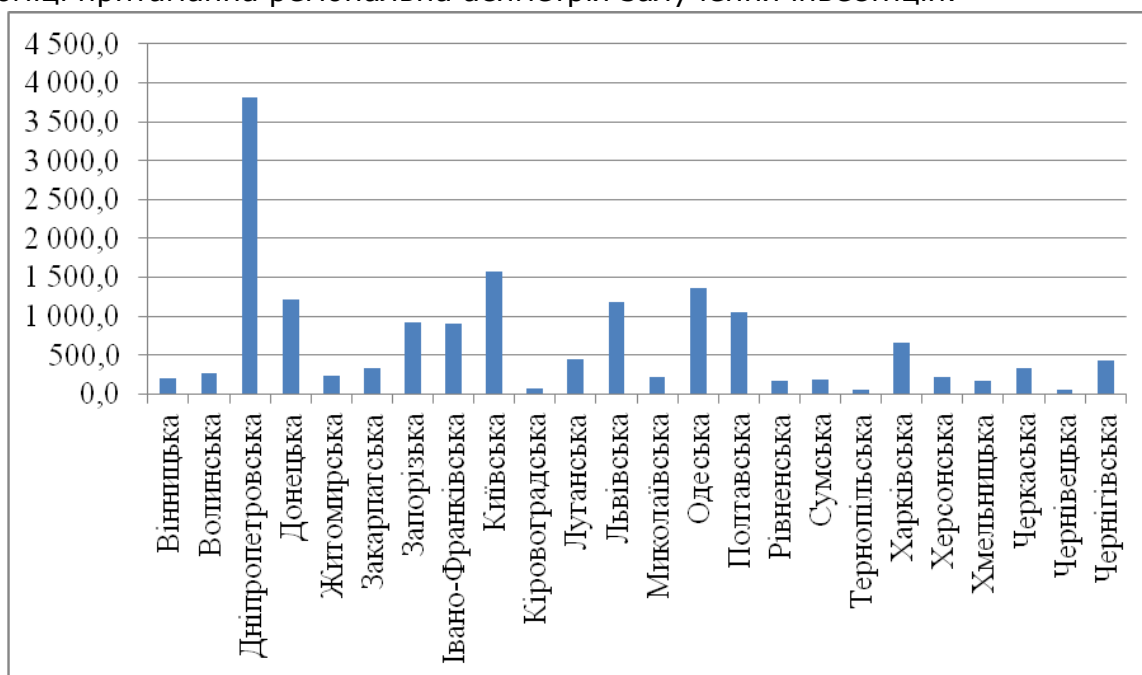

Рис. 1. Прямі інвестиції (акціонерний капітал) в економіці України по регіонах станом на 31.12.2017, млн. дол. США*

*Джерело: сформовано автором за [6].

За результатами 2017 року в п'ятірку областей, які залучили найбільше інвестицій, увійшли Дніпропетровська, Київська, Одеська, Донецька та Львівська. Найменші за обсягом інвестиції залучили Тернопільська, Чернівецька, Кіровоградська області.

Згідно з державною стратегією регіонального розвитку на період до 2020 року український уряд використовуватиме підходи ЄС до реалізації регіональної політики, в основі яких закладено інструменти щодо підвищення рівня конкурентоспроможності територій та недопущення зростання регіональних диспропорцій [5].

У сучасних умовах розвиток регіональних економічних систем загалом перебуває під впливом зростання відкритості економік країн світу та підвищення ролі геополітичного фактора у веденні зовнішньоекономічної діяльності. З огляду на зазначене, управління господарськими процесами вимагає зміну підходів до стратегічного планування розвитку регіонів, зокрема щодо підвищення їхньої інвестиційної привабливості. Ці зміни полягають у відмові від короткострокової

галузевої підтримки до використання системного підходу до розвитку областей разом із створенням всіх необхідних умов для конкуренції між ними. Відтак, виникає потреба вибору оптимальної для кожного регіону стратегії залучення інвестицій. Інвестиційна стратегія є системою довгострокових цілей управління капіталом. Стратегія формується з урахуванням стану та прогнозів щодо зміни макроекономічних показників, попиту та пропозиції на інвестиції та інвестиційні товари.

Захарін С. В. вважає так: "Основними цілями реалізації таких стратегій можуть бути: розвиток людського потенціалу, раціональне використання природних ресурсів, трансформація доходів у капітал і залучення інвестицій в економіку області, розвиток малого бізнесу, формування високоефективного інноваційно-виробничого комплексу регіону та ін." [1, с. 59].

З огляду на останні тенденції ведення бізнесу у розвинених країнах, регіональна інвестиційна стратегія має спрямовувати свою дію на підвищення конкурентних переваг регіону, включати такі обов'язкові елементи, як розвиток інфраструктури, наукового та інноваційного потенціалу, антимонопольний захист, або ж підтримку конкуренції, використання засобів регіонального маркетингу.

Розвинена інфраструктури є одною із переваг ведення бізнесу, запорукою інвестиційної привабливості економіки. Регіональні органи влади повинні сприяти покращенню інвестиційного клімату шляхом удосконалювання комунікаційних технологій і транспортних систем. Водночас, важливого значення набуває також здатність підприємств інфраструктури забезпечити підприємства інших галузей необхідними послугами.

Науковий потенціал та інновації забезпечують перевагами регіональні економічні системи здебільшого за рахунок економії та раціонального використання сукупних ресурсів. Позитивна світова практика показує, що транснаціональні компанії, які володіють великими інвестиційними можливостями, зосереджують свої виробничі та аутсорсингові мережі в тих регіонах, де є можливість залучити до роботи широке коло науковців та науково-дослідних установ, які працюють над інноваційними розробками. Яскравим прикладом такої моделі відносин є Південно-Моравський край Чеської Республіки (із-за значної кількості компаній інноваційного спрямування, які ведуть діяльність на території даного краю, регіон неофіційно називають "Кремніевою долиною Центральної Європи"). На території розташовані дві великі інноваційні промислові зони: індустріальна зона «Черновіцка тераса» та Південно-Моравський Інноваційний Центр.

Останній є складовою Південно-Моравської регіональної стратегії з інновацій, основною метою якого є підтримка малого та середнього інноваційного бізнесу. Головна перевага регіональних інноваційних стратегій полягає в тому, що такі стратегії дозволяють регіонам повною мірою скористатися власною конкурентоспроможністю і кадровим потенціалом, залучити інвестиції і вийти на світові ринки. Відтак, для українських областей корисним може стати перейняття позитивного іноземного досвіду щодо розбудови та підтримки функціонування промислових зон, інноваційних центрів.

Невід'ємним елементом інвестиційної стратегії українських областей має стати боротьба з корупцією, сприяння розвитку конкуренції. Реалізація інвестиційних

проектів потребує залучення підрядників, які відбираються на конкурсній основі. Регіональні органи влади повинні надавати всебічне сприяння у проведенні прозорих конкурсів, де на роль підрядника претендує не одна фірма. Прозорість, відкритість владних структур та підтримка ними конкурентного ринку є позитивним сигналом для підвищення рівня довіри до певного регіону з боку іноземних партнерів.

У сучасних конкурентних умовах розвитку національних господарських комплексів роль територіального маркетингу та промоції потенціалів регіонів є одним із дієвих складових стратегічного плану підвищення інвестиційної діяльності. За визначенням А. Д. Мостової "територіальний маркетинг – це діяльність, пов'язана з розробкою за допомогою основних маркетингових інструментів і технологій комплексу заходів, спрямованих на найбільш ефективно і вигідно для території використання наявних ресурсів з метою підвищення її конкурентоспроможності та іміджу" [4, с. 21].

Завдання стратегічного територіального маркетингу полягає у створенні певного пізнаваного бренду регіону, що має низку конкурентних переваг порівнянно з іншими регіонами. На думку Т. В. Кайнової, основним завданням маркетингу регіону є "... створити регіон як "унікальну торгову пропозицію" стосовно до інших регіонів. Це означає формування інвестиційної, економічної, соціальної та культурної привабливості регіону" [7, с. 88].

В економічній літературі зустрічається ширше поняття інвестиційної стратегії, що характеризує її як комплекс дій, спрямованих на захист прав інвесторів, підвищення інвестиційної привабливості регіонів та прозорості системи підтримки підприємців. Станом на сьогодні Україна в рамках євроінтеграційного курсу здійснила певні внутрішні перетворення, спрямовані на покращення інвестиційного клімату в країні. До найважливіших можна віднести зміни до законодавства з метою підвищення прозорості державних закупівель, усунення бар'єрів для розвитку індустріальних парків, державно-приватного партнерства, скасування реєстрації іноземних інвестицій.

До подальших дій у напрямі удосконалення стратегії України з підтримки інвестиційної активності необхідно, перш за все, забезпечити ефективний захист права приватної власності, у тому числі судовими органами, гармонізувати із законодавством Європейського Союзу положення законодавства України щодо захисту прав національних та іноземних інвесторів, захисту економічної конкуренції, запозичувати позитивний зарубіжний досвід щодо стимулювання інвестиційної діяльності. Окрім вдосконалення законодавства, вагомим значенням на шляху формування ефективної інвестиційної стратегії набуває проведення глибокого аналізу міжнародних трендів ведення бізнесу та можливостей, які можуть запропонувати українські регіони інвесторам. Зважаючи на економічний, кадровий потенціал українських областей, перспективними напрямками співробітництва в інвестиційній сфері є агробізнес, сфери, що пов'язані з енергетикою, точніше, з альтернативними джерелами енергії, а також сферу ІТ-послуг. Останнє має велику перспективу з огляду на високий попит з боку іноземних компаній на українських випускників - спеціалістів з інформаційних технологій.

Необхідно зазначити, що сьогодні іноземні роботодавці використовують українських ІТ-спеціалістів переважно з метою надання аутсорсингових послуг. Однак дана тенденція має шанси змінитися до часткового переходу від моделі аутсорсингу до моделі створення кінцевого програмного продукту, який буде самостійно продаватися на ринку. Відтак, виникне передумова для будівництва та експлуатації інноваційних парків в областях.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Підсумовуючи зазначене, можна дійти висновку, що стратегічним вектором розвитку інвестиційної політики в Україні має бути регіоналізація із наданням самостійності регіонам в сфері бюджетних, регуляторних та інших повноважень. Така регіоналізація повинна синхронізуватися із європейськими підходами регулювання інвестиційної діяльності, має базуватись на принципах максимальної відкритості та рівності доступу до ресурсів, підтримки вільної конкуренції, науково-технічного прогресу, використання маркетингових інструментів з орієнтацією на світові тренди ведення бізнесу, кон'юнктуру інвестиційного ринку.

Подальші наукові дослідження у зазначеному напрямі варто присвятити розробці методологічних і методичних підходів до формування і реалізації регіональних інвестиційних стратегій з урахуванням інноваційної складової розвитку, формування регіональних концепцій територіальних брендінгів.

Список використаних джерел:

1. Захарін С. В. Формування стратегічних орієнтирів інвестиційного розвитку регіонів / С. В. Захарін // Науковий вісник Полісся Чернігівського національного технологічного університету. – 2016. – №. 2 (6). – С. 56-60.
2. Федорчак О. В. Державне управління інвестиційною діяльністю на регіональному рівні в Україні: проблеми та напрями вдосконалення / О. В. Федорчак // Актуальні проблеми державного управління. – 2017. – Вип. 2 (52) . – С. 1-9.
3. Шпильова В. О. Стратегічний інструментарій регіонального механізму регулювання інвестиційної діяльності / В. О. Шпильова // Вісник соціально-економічних досліджень: зб. наук. пр. / Голов. ред. М. І. Зверяков; Одеський нац. екон. ун-т. – Одеса, 2013. – Вип. 1 (48). – С. 321-325.
4. Мостова А. Д. Маркетингова стратегія розвитку території з урахуванням інноваційної складової / А. Д. Мостова // Інфраструктура ринку. – 2017. – №9. – С. 20-25.
5. Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://loda.gov.ua/programy_ta_strategii.
6. Офіційна веб-сторінка Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
7. Кайнова Т. В. Маркетинг регіону як фактор інноваційного розвитку / Т. В. Кайнова // Академічний огляд. – 2014. – №. 2. – С. 85-90.
8. Денисенко М. П. Стратегія розвитку економіки України: інвестиційно-інноваційний аспект / М. П. Денисенко // Ефективна економіка. – 2013. – №. 1. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2013_1_58
9. Єфіменкова Н. Моделювання системи державного управління інвестиційно-інноваційними процесами в Україні / Н. Єфіменкова // Державне управління та місцеве самоврядування. – 2014. – №. 2. – С. 48-61.
10. Крючкова І. В. Теоретико-методологічні аспекти державного регулювання інвестиційної політики як важливого фактора економічного зростання / І. В. Крючкова, Р. В. Попельнюхов // Вісник Хмельницького національного університету. – 2010. – №. 1. – С. 298-301.

Oleksandra Tsanko, post-graduate student,
Lviv Regional Institute for Public Administration
of the NAPA under the President of Ukraine,
Lviv

INVESTMENT STRATEGY AS AN ELEMENT OF EFFECTIVE REGIONAL ECONOMIC POLICY

Summary

The paper focuses on the theoretical aspects of the regional investment strategy. The Ukrainian economy needs to attract foreign capital in order to grow, therefore, effective methods should be applied to plan regional development. The research revealed a number of external factors influencing the rise of the national economy associated with the growth of the openness of the world economies and the increasing role of the geopolitical factor in conducting foreign economic activity. Consequently, there is a need to change the approaches to strategic planning of regional development. Given the recent tendencies in doing business in developed countries, a regional investment strategy should focus on increasing the competitiveness of the region through developing its infrastructure, boosting scientific and innovative potential, improving antimonopoly protection, and using regional marketing tools. The article analyzes positive foreign experience of drawing investment strategies. It also elaborates on the investment activity of the regions of Ukraine.

Key words: investments, investment policy, investment strategy, investment climate, regional economy.

References:

1. Zakharin, S.V. (2016). Forming strategic guidelines for regional investment development. *Naukovyi Visnyk Polissya Chernihivskoho Natsionalnoho Tekhnichnoho Universytetu [Research Journal of Chernihiv National Technological University]*, no. 2 (6), pp. 56-60 (in Ukr.).
2. Fedorchak, O.V. (2017). State administration of investment activity at the regional level in Ukraine: problems and areas of improvement. *Aktualni Problemy Derzhavnoho Upravlinnia [Topical Problems of Public Administration]*, vol. 2 (52), pp. 1-9 (in Ukr.).
3. Shpylova, V.O. (2013). Strategic toolkit of the regional mechanism of regulation of investment activity. *Visnyk Sotsialno-Ekonomichnykh Doslidzhen [Bulletin of Socio-Economic Research]*. Ed. M.I. Zvieriakov. Odessa National Economic University, Odessa, vol. 1 (48), pp. 321-325 (in Ukr.).
4. Mostova, A.D. (2017). Marketing strategy of the territory development taking into account the innovative component. *Infrastruktura Rynku [Infrastructure of the market]*, no. 9, pp. 20-25 (in Ukr.).
5. The state strategy of regional development for the period until 2020. Available at: http://loda.gov.ua/programy_ta_strategii (in Ukr.).
6. Official website of the State Statistics Service of Ukraine. Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua> (in Ukr.).
7. Kainova, T.V. (2014). Region's marketing as an innovation development factor. *Akademichnyi Ohliad [Academic review]*, no. 2, pp. 85-90 (in Ukr.).
8. Denysenko, M.P. (2013). Strategy for development of Ukrainian economy: investment-innovative aspect. *Efektivna Ekonomika [Effective Economics]*, no. 1. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2013_1_58 (in Ukr.).
9. Yefimenkova, N. (2014). Modeling of the public management system for investment and innovation processes in Ukraine. *Derzhavne Upravlinnia ta Mistseve Samovriaduvannia [State Administration and Local Self-Government]*, no. 2, pp. 48-61 (in Ukr.).
10. Kriuchkova, I.V., Popenniukhov, R.V. (2010). Theoretical and methodological aspects of state regulation of investment policy as an important factor of economic growth. *Visnyk Khmelnytskoho Natsionalnoho Tekhnichnoho Universytetu [Research Journal of Khmelnytskyi National University]*, no. 1, pp. 298-301 (in Ukr.).

